

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΛΩΣΣΑ, ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΙΑ, ΟΠΤΙΚΗ ΓΩΝΙΑ, ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Κείμενο

Η γλώσσα μας σήμερα

Το κείμενο που ακολουθεί είναι άρθρο του Ομότιμου καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Γεωργίου Ι. Σπανού. Το γνωστικό αντικείμενο του συγγραφέα είναι η Διδακτική Μεθοδολογία και η Αξιολόγηση του Προγράμματος Σπουδών Γλώσσας και Λογοτεχνίας. Δημοσίευσε το άρθρο τον Φεβρουάριο του 2020 στην εβδομαδιαία εφημερίδα «Αμαρυσία».

Η ελληνική γλώσσα με το λεξιλογικό πλούτο και με την εκφραστική δύναμή της δημιούργησε αξιόλογα μνημεία λόγου και πολιτισμού. Παράλληλα, προσέφερε σε όλες τις γλώσσες του κόσμου βασικούς όρους για την επιστήμη, για την τέχνη και τον φιλοσοφικό στοχασμό. Στην πορεία του χρόνου, βέβαια, και η ελληνική γλώσσα δανείστηκε δημιουργικά, και όχι μόνο, λέξεις από άλλες γλώσσες, χωρίς να χάσει την ταυτότητά της.

Οι κοινωνικές συνθήκες και τα μέσα επικοινωνίας σήμερα, όμως, είναι διαφορετικά από άλλοτε. Στην εποχή μας, η επαφή μεταξύ των λαών είναι πολύ εύκολη. Η παγκοσμιοποίηση έχει κάνει όλη την υφήλιο μια γειτονιά. Με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, την τηλεόραση και το ραδιόφωνο ενημερωνόμαστε πολύ γρήγορα για ό,τι συμβαίνει σε κάθε σημείο της γης. Παράλληλα, η διαφήμιση, το εμπόριο και ο οικονομικός ανταγωνισμός οδηγούν τους ανθρώπους στο κυνήγι του κέρδους. Αυτή η νέα κατάσταση δεν έχει μόνο θετικά στοιχεία. Για τη γλώσσα ιδίως των μικρών πληθυσμιακά λαών, συνιστά δοκιμασία, αποτελεί μεγάλο κίνδυνο.

Ο κίνδυνος αυτός, συγκεκριμένα, συνίσταται στο ότι οι συνθήκες της σημερινής ζωής, και ιδιαίτερα το εμπορικό πνεύμα, επηρεάζουν αρνητικά την αφομοιωτική ικανότητα της γλώσσας μας. Η τάση για ευκολία, η κυριαρχία όρων της τεχνολογίας και του διαδικτύου, τα διαφημιστικά κόλπα και η έγχρωμη εικόνα ωθούν τον άνθρωπο στον μιμητισμό, στην αντιγραφή ξένων προτύπων και γλωσσικών στοιχείων. Το αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να αλλοιώνεται το γλωσσικό αίσθημα που διαμόρφωσε ο νεοέλληνας μιλώντας και ακούοντας τη μητρική γλώσσα.

Δεχθήκαμε, για παράδειγμα, πλήθος λέξεων που συνδέονται με τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή, τον οποίο εντάξαμε στο λεξιλόγιο μας ως computer. Επίσης, εκατοντάδες λέξεις που συνδέονται με το φαγητό, όπως το φαστφουντ – σπαγγέτι – χάμπουργκερ – τοστ φραπουτσίνο, ή το ντύσιμο, όπως στάιλ – τζιν – μίνι – γιούνισεξ, εντάχθηκαν στο λεξιλόγιό μας. Ακόμα, πλήθος πινακίδων ελληνικών καταστημάτων και εμπορικών κέντρων φέρουν ξενόγλωσσες επιγραφές. Το χειρότερο, μάλιστα, είναι ότι κατασκευάσαμε λέξεις που δείχνουν ότι το γλωσσικό αισθητήριό μας επιτρέπει αβασάνιστους σχηματισμούς π.χ. σουβλακερί, γυράδικο, φαστφουντάδικο, προμοτάρω κ.ά. Για ποιους λόγους, όμως δανειζόμαστε λέξεις από τις άλλες γλώσσες; Πολλοί θα απαντήσουν ότι ως λαός έχουμε την ανάγκη να συμβαδίζουμε με την εποχή μας, να μη θεωρηθούμε οπισθοδρομικοί, γι' αυτό και χρησιμοποιούμε επιδεικτικά το λεξιλόγιο άλλων γλωσσών. Η τάση μας για μοντερνισμό και η ξενομανία μας οδηγούν στο να χρησιμοποιούμε ξένες λέξεις και εκφράσεις, ενώ έχουμε τις αντίστοιχες ελληνικές. Πολλοί επαγγελματίες, επίσης και έμποροι τουριστικών ειδών πιστεύουν ότι το αγοραστικό κοινό, βλέποντας ξενόγλωσσες επιγραφές, εντυπωσιάζεται και προτιμά τα προϊόντα των καταστημάτων τους.

Όλα αυτά σημαίνουν, όπως γίνεται αντιληπτό, ότι υπάρχουν προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε, χωρίς όμως να χάσουμε την επικοινωνία μας με τους άλλους λαούς, που είναι ευλογία. Πρέπει, κυρίως, να αποκτήσουμε πιο «στέρεη» γλωσσική παιδεία. Να επιδιώκουμε, δηλαδή να σπουδάζουμε συστηματικά την προφορική και τη γραπτή μητρική γλώσσα μας. Έτσι, θα έχουμε τη δυνατότητα να μην αποδεχόμαστε εύκολα ξένους όρους παραμερίζοντας ελληνικές λέξεις ικανές να αποδώσουν τις σύγχρονες επικοινωνιακές τεχνολογικές περιστάσεις.

Τελειώνοντας, μπορούμε να επισημάνουμε ότι είναι ανάγκη να εργαστούμε για την ουσιαστικότερη επικοινωνία μεταξύ των λαών και την εκμάθηση ξένων γλωσσών με τρόπο που δεν θα μειώνει τη γλωσσική μας αντίσταση. Αυτό θα επιτευχθεί, αν όλοι οι παιδευτικοί παράγοντες – οικογένεια, σχολείο, ΜΜΕ – σέβονται τη μητρική γλώσσα και παρέχουν στους νέους πρότυπα προφορικού και γραπτού λόγου αντιπροσωπευτικά της αξίας της.

Θέμα Α

Α1 «Το αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να αλλοιώνεται το γλωσσικό αίσθημα που διαμόρφωσε ο νεοέλληνας μιλώντας και ακούοντας τη μητρική γλώσσα». Να εντοπίσετε, σύμφωνα με το κείμενο, και να εξηγήσετε πού οφείλεται η αλλοίωση του γλωσσικού αισθήματος από το

νεοέλληνα.
(60-70) λέξεις

Μονάδες

15

A2 «Δεχθήκαμε, για παράδειγμα, πλήθος λέξεων... προτιμά τα προϊόντα των καταστημάτων τους». Να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το περιεχόμενο του παραπάνω αποσπάσματος γράφοντας ένα κείμενο στο οποίο θα αποδώσετε συνοπτικά (60-70) λέξεις τις απόψεις που εκφράζει ο συγγραφέας.

Μονάδες

15

Θέμα Β

B1 Να εντοπίσετε στις παραγράφους του κειμένου τις διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις που εξασφαλίζουν τη συνοχή και να γράψετε τι δηλώνει καθεμιά από αυτές.

Μονάδες 10

B2 «Όλα αυτά σημαίνουν, όπως γίνεται αντιληπτό, ότι υπάρχουν προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε, χωρίς όμως να χάσουμε την επικοινωνία μας με τους άλλους λαούς, που είναι ευλογία. Πρέπει, κυρίως, να αποκτήσουμε πιο «στέρεη» γλωσσική παιδεία».

Να ξαναγράψετε το παραπάνω απόσπασμα αντικαθιστώντας το α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο με το γ' πληθυντικό (5 μονάδες). Ποιο πρόσωπο θα επιλέγατε σε περίπτωση που θέλατε να προσδώσετε στον λόγο σας αντικειμενικό και απρόσωπο ύφος; (5 μονάδες)

Μονάδες 10

B3

Στα υπογραμμισμένα λεκτικά σύνολα του κειμένου να αντικαταστήσετε τα επίθετα με άλλα επίθετα χωρίς να διαφοροποιηθεί η σημασία τους.

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Η επιδεικτική χρησιμοποίηση ξένων λέξεων και εκφράσεων θεωρείται στάση που ταιριάζει σε ανθρώπους που δεν έχουν στέρεη γλωσσική παιδεία. Να σχολιάσεις την άποψη αυτή και να τεκμηριώσεις τη θέση σου με μια ομιλία που θα απευθύνεις σε εκπαιδευτικούς, γονείς και συμμαθητές σου που συμμετέχουν σε μια εκπαιδευτική εκδήλωση του Νομού σου με θέμα: «Η Ελλάδα σήμερα: 200 χρόνια μετά το 1821». Η έκταση της ομιλίας σου να είναι 250 περίπου λέξεις.

Μονάδες 40

Επιμέλεια: Λάζαρος Ι. Κόλλιας